

TISZÁNTÚL

ELŐFIZETÉSI ÁRA

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre ..... 10 k.
Negyedévre ..... 4 ..
Helyben házhoz hordva:
Egész évre ..... 20 kor.
Negyedévre ..... 5 ..
Vidékre postán szállítva:
Egész évre ..... 24 kor.
Negyedévre ..... 6 ..
Egyes szám ára 8 fillér

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, a hűtő és
Ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 8.

A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők.

XX. évfolyam 58. szám.

Nagyvárad.

Csütörtök 1914. március 12

Biharvármegye üdvözli a trónörököszt

Magyarország trónörököse Ferenc Ferdinánd most töltötte be születésének ötvenedik évfordulóját. Ebből az alkalomból Biharvármegye törvényhatósága hódoló feliratban üdvözölte leendő királyunkat. E hazafias eszelekmény tárgyában a vármegyei törvényhatóság több előkelő tagja a következő lelkes hangú beadványt intézte Miskolczy Ferenc főispánhoz:

Méltóságos Főispán Ur!

Azóta, hogy vármegyénk utolsó rendes közgyűlését tartotta, ünnepelte Ő császári és királyi Fensége Ferenc Ferdinánd trónörökös ur félszázados születésnapját.

Az őseinktől öröklött szívünk-vérünkbe oltott magyar hazafiságnak természetéből önkénytelenül folyik, hogy felséges urunk királyunknak és felséges uralkodóházának minden igaz öröme és bánata megrezegteti, hangosabban dobogtatja a magyar nemzet szívét is és pedig annál hangosabban, minél közelebb áll örömmünnepe ülő, vagy bánattól sújtott tagja dinasztiainknak a magyar szent koronához, amelynek közjogi fogalmán, mint kösziklén épül a magyar alkotmány s amely nemcsak szimboluma némán is beszédes jelképe a magyar hazának, a magyar államiságnak, hanem személyesítő palladiuma a magyar alkotmányosságnak s a magyar állami eszmének és minél nyilvánvalóbb jóakaratu érdeklődése, igaz szeretete a magyar nemzet iránt és minél hatékonyabb részt vesz hazánk és a monarchiánk a trón és a dinasztia biztonságának, üdvének és dicsőségének munkálásában.

Mindez minden irányban találóan illik Ferenc Ferdinánd császári és kir. főherceg korona örökösünk felséges személyére s

füröszt meg öt hódoló tiszteletünk és lángoló szeretetünk sugárözönében.

Ezért Biharvármegye közönségének, mely a magyar hazafiságban s az ezzel fölbontathatatlannal egybeforrt királyhűségben, senkitől sem engedi magát felülmulatni, jólismert szíve szerint eszelekszünk, midőn ezennel önálló indítványt van szerencsénk Biharvármegye folyó évi tavaszi rendes közgyűlése elé terjeszteni, hogy

„Biharvármegye tekintetes bizottsága Ferenc Ferdinánd főherceg-trónörökös ur Ő császári és kir. Fenségéhez születése ötvenedik évfordulója alkalmából üdvözlő feliratot intézzen és legjobb üdvözlő feliratát a m. kir. miniszterelnök ur őnagyméltósága útján Ő császári és királyi Fenségének magas tudomására hozza.”

Midőn ezen önálló indítványunkat Méltóságos főispán urnak mint a közgyűlés elnökének az 1886. XXI. t.-e. 50. §-ában megszabott kötelességünkhöz hiven tisztelettel bejelentjük, egyszersmind bizalommal kérjük Méltóságodat, hogy ezt Biharvármegye tekintetes törvényhatósági bizottsága folyó évi tavaszi rendes közgyűlésének szabályszerű tárgyalás s határozathozatal alá bocsájtani méltóztassék.

Fetser Antal, Pallay Lajos, dr. Vucskies Gyula, Karácsonyi János dr. Száhlender Károly, Tatár Zoltán.

Az indítványt Fetser Antal Miskolczy Ferenc főispán címére küldte, aki viszont tegnap átirat kíséretében Fráter Barnabás alispánhoz tette át azzal, hogy vegye fel a márciusi közgyűlés tárgysorozatába.

Hazai Bécsben. Báró Hazai Samu honvédelmi miniszter tegnap reggel Bécsbe érkezett. Délőtt a hadügyminiszteriumba ment, a hol hosszabb ideig tanácskozott Krobotin hadügyminiszterrel.

Nemzetiségi vita.

A parlament a nemzetiségi kérdéssel foglalkozik. Komolyan higgadtan, a hogy méltán el lehet várni ilyen fontos kérdésnéi.

A nemzetiségi ügyel úgy vagyunk ugyan, hogy e téren minél több komoly tett és minél kevesebb beszéd volna kívánatos. De ha már szónokló nemzet vagyunk, beszéljük ki magunkat alaposan dologról, hátha akkor hamarabb elhatározzuk magunkat valami komoly lépésre.

Tegnap Richter János vezette be a vitát, igen alapos és érdekes hozzászólással. Mint a tót nép alapos ismerője szólalt fel s határozottan szívós beszédében igen komoly momentumokra hívta fel a figyelmet. Az ellenzéki részről is megvilágították a kérdést s az ilyen több oldalról történő megvitatás alapján bizonyosan ki fog alakulni olyan közvélemény, a mely a surlódási felületek csökkentésével a kölesönös megértést lehetővé teszi.

*

A vitáról tudósítók a következőkben számol be:

Fél 11-kor nyitja meg az ülést Beöthy Pál elnök.

Előterjesztések után áttérnek a napirendre, a román tárgyalás megvitatására.

Richter János munkapárti szónok azzal kezd, hogy megfürösztozte lelkét az utolsó ülésen abban a két beszédben, amely itt elhangzott Apponyi és Tisza nagy beszédei után, csak sajnálatát fejezi ki, hogy a haza legkiválóbb fiai szemben állanak egymással. De meggyőződése az, hogy a Gondviselés, ha eddig, úgy a jövőben is fenn fogja tartani a nemzetet. Hogy hogyan fogja világtörténeti misszióját teljesíteni a magyar nemzet, az attól függ, hogy oldja meg a legnagyobb politikai kérdést: a nemzetiségi kérdést. Akár-

HOLLANDY, PAPP és VELITS

Telefon 956. sz.

műbutor-, portál- és épület-asztalosok
lakberendezési vállalata
Fűzesfa-telep 7. sz. Új vashídó mellett.

Gépek villanyerőre felszerelve. — Készítünk teljes lakberendezéseket, kávéház, vendéglő és egyéb üzletek teljes felszerelését, ugyszintén kapuzatok és épületmunkákat.

Teljes konyha- és előszoba-berendezéseket raktáron tartunk.

Tervekkel és rajzokkal
kivánatra díjtalanul szolgálunk.

mily struopolitikát is folytatnak, bizonyára lesznek képviselők, kik e kérdést felszínen fogják tartani. Ne feledjük itt el, hogy vannak magyar hazafiak, kik egy szót sem tudnak magyarul, viszont vannak olyanok, kik tudnak és kevésbé jó hazafiak. Azok a derék tótok, akik 1838-ban a Branyiskónál lévő csatában vérüket ontották nem tudtak magyarul. A nemzetiségi kérdésnek sok kuruzsló orvosa van. Vannak kik nagyuri göggel tudomást sem vesznek a kérdésről és minden nap megesznek egy tótot vagy szerbet, ezek vérengző orvosok, vannak kik a nemzetiségi kérdésnél akarnak érvényesülni, ha máshol nem tudnak, ezek stréber orvosok, vannak kiknek a tót nem ember, a szerb kutya, oláh az kölyök, — ezek állatorvosok. A szóló is az állatorvosok kategóriájához tartozott kezdetben, de megtanult tótul, megismerte tót testvéreit és megszerette őket. Ismeri minden bajukat és erről akar szólni.

Fölolvassa a tót kuruc nótákat, a tótok mindig a magyarokkal tartottak akkor is. Amerikából haza jönnek, hogy drágán megvegyék a letarolt erdőket. Természet törvénye minél szegényebb valaki, annál inkább ragaszkodik szülőföldjéhez. Vannak köztünk válaszfalak, de csak papirosból, jóakarattal elháríthatók. A jóra való tót nép nem követi el azt a szentségtörést, hogy hozzá nyuljon Szent István koronájához, aki pedig ezt teszi, sujtani kell, ha kell akasztófával is.

A miniszterelnök febr. 20-iki beszédében megjelölte azokat a szempontokat, melyek figyelembevételével megoldható a nemzetiségi kérdés. A félreértések gyújtója a nyelvi kérdésben van. Szükséges nálunk az egységes állami nyelv és az utolsó baktertől is meg kell követelni a magyar nyelv tudását. A nemzetiségiakkal szemben két ut van, vagy eltiporni vagy megnyerni őket. Letiporni ma már népet nem lehet, tehát meg kell őket nyerni.

S ha egy-egy bankett vagy nizzai kirándulás költségeit erre fordítanók, a haladás gyorsabb lenne. Ha a magyar társadalom egyetértene, Tisza által kijelölt uton

20 év alatt, megteremthető az együttérző 20 milliónyi magyar nemzet. Elitéli az erőszakos magyarosítást, irtózik tőle. Ne bántsuk a nemzetiségeink nyelvét, kulturáját.

Deák Ferenc megteremtette a nemzeti törvényt, de úgy a magyarok, mint a nemzetiségek baklövést követtek el.

A miniszterelnöknek az iskolák építésére és a hitoktatás nyelvére vonatkozó nyilatkozatát örömmel veszi tudomásul. A magyar intelligenciának is kellene tótul tanulni, hogy köztük is teljesíthesse hivatását. A miniszterelnök nyilatkozatát készséggel veszi tudomásul.

A román nemzetiségi aspirációk középpontja ma nem Bécs, hanem Bukarest. Odamennek tanácsért. Visszapillantást vet a románok törekvésére Janku Miklós idejétől kezdve s vázolja a románok aspirációit Erdélyre. A románok mindig területi követelésekkel álltak elé. Ha Wesselényi Miklós felébredne poraiból, esodálkozva látná, hogy a történelem újra és újra megismétlődik. 1791-ben, mikor Kolozsváron a rendek a románok programját tárgyalták, odakün az utcán nagy lármát támadt. A rendek az ablakhoz futottak, hogy megnézzék, hol tört ki a tűz! Wesselényi ekkor ezt kiáltotta: „Ne szaladjatok, ne fussatok meg tudni, hogy hol a tűz? Elég nagy tűz van e teremben, elég azt eloltani!” Kétszáz év óta ég e tűz, midőn ezt a történelmi emléket maga elé idézi, nem tudja, min esodálkozzék inkább, azon-e, hogy ma ezt a Bécsből, Bukarestből s ithonról szított tüzet egy pohár vízzel akarják eloltani, vagy pedig azon, hogy a kormány ilyen követelésekkel szemben tárgyalásokba bocsátkozott. A románok mindent elkövettek, hogy céljukat elérjék még a Centralparlamentbe is bementek, ahova egyetlen magyar ember se tette be a lábát.

Bethlen István beszédében a nemzetiségi kérdés végleges megszüntetését sürgeti. Juriga Nándor Bethlen beszédével foglalkozik s azt helyteleníti, mert azt olvassa ki belőle, hogy Bethlen a nemzetiségek létét akarja megszüntetni.

Ezután az interpellációkra tértek át.

Bikády István a hét osztályú polgári is-

kolák felállításában interpellál, melyre a vallás- és közoktatásügyi miniszter nyomban válaszol. Kijelentii hogy a 4 polgári osztály tovább is megmarad, a felső 3 osztályt pedig mezőgazdasági iskolává fejlesztik. A 7 polgári osztály önkéntességre nem fog jogot adni. Ezzel az ülés 7 órakor véget ért.

Katonai liga a szerb király ellen

Az a katonai liga-párt, mely kiirtotta az utolsó Obrenovics-családot, ma Szerbiának legjobban szervezett, leghalmasabb pártja. Ennek a pártnak népies neve: a Fekete Kéz s ez a párt a Balkán-háború óta valamennyi szerb testvér egyesülését vette programjába.

Ez a liga izgatott a horvátok, a dalmátok és a boszniai szerbek között. Ezzel a programmal nyerte meg a liga mindazokat, akiknek eszménye a Nagy-Szerbia.

A párt hatalma akkora, hogy képes volt lejáratni a volt trónörökös: György herceget is, akinek a népszerűsége pedig páratlan volt, s mivel nem engedelmessé vált vakon a ligának, félretették s azóta esendes emberré lett s helyét a népszerűségben Sándor trónörökös vette át, aki teljesen a liga hatalmába került.

A Balkán-háború óta a liga arra a meggyőződésre jutott, hogy Oroszország nem nézi jó szemmel a Nagy-Szerbia megalakulását, mert vak eszköze az orosz politikának s azért a liga nyílt harcot hirdet az orosz-barát politikának s így a liga szembe került magával a királlyal és a kormánnyal. Az orosz-barát politikai miatt kitört a harc a liga és a kormány között s a kormány beszüntette a liga legfontosabb lapját: a Vardar-t. A harc a parlamentben is kitört s ma már a liga nyíltan hirdeti, hogy Péter

AZ EMBERI NEM KORA.

A Katholikus Kör II. böjti estélyén, 1914. március 6-án elmondotta dr. Pataky Arnold theologiai tanár.

Mit szól azonban ez okoskodásokhoz a geologia?

Magának a földnek történetét nem írott okmányokból, hanem a föld-rétegek alakulásából, kövületeiből ismerhetjük meg. Tűz és víz irtózatossá romboló és alkotó erői, hirtelen katasztrófák és a természet erőinek lassu munkája olvashatók le a föld rétegeiről. Mily nagy mértékű természeti erők dolgozhattak valamikor földünk felületének kialakításán, pompásan meglátható a glecserek világában. Ahol ma szelid hegyi patakok csobognak, pl. a franciaországi Somme folyó, valamikor a geológiai őskorszakokban óriási, száz és száz méter szélességű és mélységű folyamok rohantak, kivájva és simítva a legkeményebb hegyek szikláit is. Sőt kisebb vizek is bámulatos eredményeket tudtak elérni, mint a svájci Aare-folyónál vagy a Rajna folyónál látjuk. Ugy a híres Aare-Schlucht Innertkirchen és Meiringen között, valamint a Rajna a Via malában, Thusis mellett alig 2-3 méter széles, de a hegy oldala 50 méternyi magasságban számára van valósággal legyalulva, s a vízmo-

sás nyoma félreismerhetetlen. Svédország partjai ma is állandó emelkedésben vannak; igaz, hogy ez emelkedés egy évszázad alatt alig 1-2 métert tesz. Egy szóval, a földünket kialakító erők ma sem pihennek.

A geologia a föld történetét korszakokra osztja. Első az *azoikus*, vagyis élettelen kor; ezt követi a *palaeozoikus* vagy *első őslénytoni kor* négy alosztályával: az u. n. kambri-szilur, devoni, kőszén és permi korról. A *második őslénytoni kor* alosztályai a trias, jura és kréta korszak. A *harmadkor* az emlősök fellépésének kora, és eokán, miokán s pliocén korszakokra oszlik. A *negyedik kor* a glecserképződések korszaka; diluvium (vízözön) kornak is nevezik, s ekkor a mai állatfajoknak már mintegy 95 százaléka feltehetőleg. Végül a *jelenkor* (alluvium) a ma is alakuló képződések kora.

Sietünk megjegyezni, hogy bár e korszakokat minden geologus elismeri, elismerik azt is, hogy időtartamuk megmérésére biztos mértékegységünk nincs. Azt meg tudjuk állapítani, hogy egy-egy kőzet régebb az előbbinél; de hogy hány száz esztendővel régebb, senki biztosan meg nem mondhatja. Minden szakember tudja azonban azt is, hogy a geológiai korszakokat nem évekké, de százézerre, sőt milliónyi évekkel kell

mérni, de első tekintetre látható, hogy ez a kérdés nem azonos az *emberi nem* régiségének kérdésével.

Bennünket a jelen alkalommal az érdekel, melyik geológiai korszakban lépett fel az ember? Melyik geológiai korban találkoztunk először emberi esontokkal és számmakkal?

1844-ben Franciaországban a denise-i kialudt vulkán oldalán, 1856-ban Savona mellett a Colle del vento egyik rétegében, 1853-ban a kaliforniai Angelisoknál állítólag pliocén, tehát harmadkorban élt emberek esontvázaire bukkantak. De a harmadkori ember létét igen bizonytalanná tette, hogy az illető földrétegek eredeti fekvése mellett semmi érv nem volt. Más, kevésbé fontos leletek mellett legnevezetesebb az u. n. toscanai lelet, melyet megtalálójá, Capellini az 1876. évi budapesti őstörténelmi kongresszus elé is vitt. Cetesontok ezek, melyeken állítólag emberi kéztől, tűzkő eszközöktől eredő bevágások láthatók. Azonban a tudósok legnagyobb része a bevágásokat állati fogaknak tulajdonította már akkor, valamint az 1878. évi párisi kongresszuson is. A *miokán* ember eszközeiről Párisban 1867-ben Bourgeois francia abbé beszélt, de nézete még kevesebb hitelre talált. (Thenay-i

TELEFON 10-70.

LIFT.

TELEFON 10-70.

MODERN FOTOGRAFIA

DAJKOVITS

SPECIALISTÁJA

Nagyvárad.

Sas-palota.

királyt lemondásra kell kényszeríteni és Sándort kell trónra emelni.

A liga megszervezte pártját az új hódolt területeken is s most egymásután tartja üléseit s kész reá, hogy nyílt harcot kezdjen a király ellen.

Városi ügyek a pártok előtt.

A városi közgyűlést megelőzőleg tegnap egy a munkapárt, mint a függetlenségi párt értekezletet tartott, melyen a mai közgyűlés tárgysorozatával foglalkoztak. Az értekezletről tudósításunk a következő:

A nemzeti munkapárt ülése.

A városi nemzeti munkapárt Hoványi Géza elnöklésével tartott ülést. Elsősorban örömmel vették tudomásul, hogy Dus László, Kereszty Kornél, dr. Fráter Pál, Kelemen Kálmán és Sárközy Géza beléptek a pártba. Ezután áttértek a városi közgyűlés tárgysorozatára. Hoványi Géza már most hangoztatja, hogy az áprilisi közgyűlés nagycsütörtökre esik. Rimler Károly kijelenti, hogy már volt erre precedens és ha a közgyűlést nem tudnák egy nap befejezni, akkor a jövő hét keddjére halasztják.

A közgyűlés tárgysorozatát Rimler Károly polgármester ismertette és javasolta, hogy a közgyűlés Miklóssy István püspöknek részvétlátiratot küldjön.

A csatornázási szerződés dolgában Rimler Károly és Medvigy Gábor felszólalásai után kimondták, hogy elfogadják az elszámolást.

A munkanélküliek részére adandó 10000 korona és a közbűvőhid bérbeadásánál szintén a tanács javaslatát fogadták el. Ennél a tételnél érdekes, hogy Rimler Károly kije-

lentette, hogy április elsején nemhogy 10000 koronára, de rendes kiadásokra sincs fedezet.

A Royal bérbeadásának dolgát a tanácshoz való visszautalás javaslatával fogadták el. Az uszoda kérdésében Hegedüs Nándor felszólalása után a tanács javaslatát fogadták el ugyiszintén a tárgysorozat többi tételénél is, mire az értekezlet véget ért.

A függetlenségi párt értekezlete.

Tegnap délután a függetlenségi párt tartott értekezletet, melyen a mai közgyűlés tárgysorozatával foglalkoztak. Az értekezleten első sorban Balogh Döme szólalt fel. Bejelentette, hogy a kapuzárási szabályrendelet szigorú alkalmazása miatt interpellálni fog és kérni fogja Gerő Ármin főkapitányt, hogy a nyitva hagyott kapuk tulajdonosait ne büntessék szigorúan. A rendőrököt pedig figyelmeztessék, hogy még pár hétig este csengetéssel figyelmeztessék a nyitva hagyott kapuk házigazdáját a kapuk bezárására. Olasz Béla a Szent-László-téri villamos bódé ügyében, Adorján Emil pedig a nyomtatványszállítás dolgában fog interpellálni. Ezután elhatározta a párt, hogy a munkanélküliek segélyezése tárgyában keletkező vitában szintén részt fog venni. Végül Weisz Lajos a létesítendő városi uszoda ügyével foglalkozott. Kifogásolta azt, hogy az uszoda igen sokba fog kerülni és emellett csak 4 hónapig lehet használni, 8 hónapig pedig minden haszon nélkül fog állni. Adorján Emil indítványozza, hogy a közgyűlésen a párt foglaljon állást a jelenlegi terv ellen és javasolják, hogy a főmérnök új tervet készítsen egy egyszerű fauszodára, melyet már júniusban lehessen használni. A javaslatot elfogadták és ezzel az értekezlet véget is ért.

A városi hirdetési átalány.

A mozi nagyon olcsón szeretné megszűni a hirdetések.

A városi tanács tegnapi ülésén egy se-reg apró ügy mellett a házi kezelésbe vett hirdetés ügyével foglalkozott. Már állanak az iromba, hosszú, sárga oszlopok, azonban színes és szellemes hirdetések még mindig nem kiáltanak le róluk a járókelőkre.

A tanács most a hirdetési összegeket állapítja meg. Tegnap a havi hirdetési átalánnyal foglalkozott a tanács. Az állandó hirdetőknak ugyanis havi átalányban adják ki a hirdetések. A havi átalányárakra a hirdetőktől ajánlatok érkeztek be a város-hoz.

A Szigligeti-színház hirdetéseiért Erdélyi Miklós direktor havi 60 koronát ajánlott fel. A tanács ezt az összeget méltányosnak és elfogadhatónak találta.

Annál meglepőbb volt azonban a mozik ajánlata. A nagyvárad mozik hirdetéseiért Boros Jenő és Székely Jenőné havi 35 koronát ajánlottak fel. A tanácsos urak meglepődtek ezen a, mint mondták, botrányosan csekély összegen.

— Hogy is ne, — mondták — mikor ma olyan jó üzlet a mozi, sőt a legjobb üzlet. Hisz a színház is folyton a konkurrenciá miatt panaszkodik, mégis 60 koronát ajánlott fel. A moziék pedig nem restelnek rongyos 35 koronákról beszélni. Mikor épp a mozi hirdet legtöbbet, a mozi hirdetéseit olvassák a legtöbben, a riktó, szerzáción és vérfagyasztó plakátokat. Az nem is lehet, hogy az oszlopokról a szerelem szenvedélyével nézzen a szemünkbe Asta Nielsen, az egyetlen, vagy vérben forgó szemekkel riaszson meg egy indiánus törzsfő és nőhódító

lelet). A legújabb sussex-i leletről sem bizonyítható a harmadkori eredet. Általában azt kell mondanunk, hogy az ember létezését a harmadkorban beigazolni semmivel sem lehet; biztos érveink erre, legalább ma, még nincsenek. Az is a harmadkori ember létezése ellen beszél, hogy azon esetben az ember hosszu évezredekig a harmadkorban a műveltségnek ugyanazon alacsony fokán maradt volna, ami az embernek eszes természetével ellenkezik.

Az embernek első biztos nyomai a negyedkor végén kezdődnek. Kérdés, már most meg tudjuk-e állapítani legalább megközelítőleg azt az időt, melyben a negyedkorbeli utolsó nagy gleccser korszak az északi félgömbön tartott?

Aki már járt a gleccserek világában, nem képes elfojtani bámulatát a természet Alkotójának nagysága előtt. A nyílt tenger és a gleccserek világa, — e kettő mutatja legjobban Isten végtelenségét.

A gleccser tudvalevőleg nem egyéb, mint saját nyomása alatt jéggé fagyott hó. A gleccserek képződése csak többé-kevésbé egyenletes klíma alatt történhetik, midőn a nyári nap melege nem képes felolvasztani a télen esett nagy hőmennyiséget. Svájc és Norvégia ma is remek gleccsereket tárnak a szemlélő elé (Aletsch-gleccser, Mer de glace, Rhone-gleccser; Svartisen, Jästedalbrä, Kijendalsbrä, a Lyngenfjord glecserei). A gleccser jege lassan bár, de állandóan mozog és mozgása közben állandóan lesimitja a hegyoldalakat. A Vierwaldstädti tó medrét Luzern talaját valamikor óriási Reussgleccser surolta egészen simára, a Rhone felső völgyét a Rhone-gleccser. De a svájci hatalmas gleccser surolások valóságos gyermek-

játékok a norvégiai glecserek munkájához. A Hardanger-gleccser szélessége mellett a christiania-bergeni express vonat husz per-cig halad. A fjordoknak, köztük a 220 km. hosszú és 4—5 km. széles Sogne-fjord mindkét oldalát néhány száz, sőt 1500 m. magasságra felmenő, sima, meredek sziklafalak hátárolják, melyek világosan magukon viselik a gleccsercsiszolás nyomait. Forghatten szigetének hegyét 60 m. magasságban, 20 m. szélességben és mintegy 120 m. hosszúságban egy óskori gleccser furta keresztül. Mint turistát különösen érdekelt a norvégiai hegyek kialakulása; de bár a legmagasabb norvégiai hegy, a Galdhøpig, nem éri fel a Tátrának Ferenc József csúcsát, annál kevésbé a svájci hegycsúcsokat, a svájci nehezebb hegyi átmenetek is valósággal könnyű és kényelmes turák a norvégiai hegyi átmenetekhez képest.

A legrövidebb norvégiai hegyi átmenetek 12—13 órát vesznek igénybe. Hogy ez mit jelent, egy-két példával világítom meg. Valtournancheból (Olaszország) Zermattba (Svájc) kilenc óra alatt átgyalogolni Európának legmagasabb hágóján, a Theodolpason vagy Matterjschon keresztül, 3332 m. magasságban. Pedig ez az út légvonalban is jóval több 20 kilométernél, miközben az ember 1800 métert emelkedik és 1700-at ereszkedik. A legveszélyesebb svájci hegyóriásnak, a 4505 méter magas Matterhornnak megmászása Zermattól 10 óra, pedig a falutól a csúcs lábáig vagy tíz km. a légvonalbeli távolság és 2900 méter a magasságkülönbség. Kanderstegből, a Gemmipasson át a Rhone völgyébe körülbelül 8 óra alatt lehet jutni, pedig a Gemmihágó is 2300 méternél magasabb és a távolság légvonal-

ban ismét több, mint 20 km. Ezekkel szemben oly simák Norvégiában a hegyek, hogy az ember lába alig áll meg oldalukon. Ha ma is a Jostedalbrä 840 négyzetkilométernyi terület borít be örök jegével és a Svartisen-gleccser esése 1200 méter, milyen méretűek lehetnek a norvég gleccserek a jégkorszakban!

Európa jégkorszakára óriási befolyással volt az is, hogy a Szahara valamikor tengerfenék volt s így a déli szél nem forróságot, hanem hűvös időt hozott. Hogy a nagy magyar Alföld és Déloroszország is tengerfenék volt valamikor, szintén nem szenved kétséget. Volt idő, midőn a Golf-áram is hiányzott, ami Európa hőmérsékletét az eszközölt számítások szerint 6°-kal csökkentette. Mindezen geológiai tények előmozdították a jégkorszakot.

Csak az a kérdés, mikor?

Erre nézve egy francia csillagász, Adhémar, igen szellemes elméletet állított fel, melyet a magam részéről egészen valószínűnek és elfogadhatónak tartok.

Adhémar elmélete a napéjegyenlőségi pontok hátrálásán alapul.

A földpálya ferdesége az évet tudvalevőleg négy, egyenlőtlen részre osztja, a két napéjegyenlőségi pont pedig, vagyis azon pontok, ahol a föld pályája az égi egyenlőt (az ecliptikát) metszi, két egyenlőtlen félévre: téli és nyári félévre.

Ma az északi félgömb a téli félév alatt napközben, a nyári félév alatt pedig naptávolban van. Mivel pedig a Kepler-féle törvény szerint a vezérsugár egyenlő idő alatt egyenlő területeket surol, napközben a föld utja sebesebb, mint naptávolban s így a téli félév rövidebb a nyárinál. Tényleg március

szépségében tekintsen le Psylander, a drága, — potom 35 koronáért.

A tanács természetesen elutasította a 35 koronás ajánlatot, új ajánlattételre utasította a mozikat. Mert a 35 korona nagyon-nagyon kevés. Aminthogy igaz is.

A városháza villanylámpái.

*

Szomorú idők járnak. Mindenki érzi a viszonyok iszonyatos súlyát. Mindenki örül annak, amije van és féltő gonddal örködik felette. A családok nem kapnak palikat, a kik megcsaltnak magukat, a szélhámosok is csak primitív eszközökkel, gyűjtőívvel kénytelenek „dolgozni”. A tolvajoknak is befellegzett Legfeljebb krajcárkákat, vagy villanylámpát lophatnak. A pincér honoráriumaképen letett három krajcárkát és a városházáról a karesu körtéket. Wolfram, vagy Osram-körtéket.

Amde minden bűn kiderül. A büntettes ritkán, de a bűn majdnem mindig. A városházán észrevették, hogy az állandóan gyöngé kiégett körték nem világítanak. Hja, sok ügyes-bajos ember megfordul arra felé, könnyen lehetett egy-egy jó villanykörtét, a hazulról elhozott rosszal kieserélni. Két-három évig nem igen törődtek ezzel a tünettel. Most azonban rájöttek a turpisságra.

Az összes lámpákat kieserélték. Még pedig ilyen felírású körtéket csatláztattak: NAGYVÁRAD VÁROSE. De hiszen ez semmi. Ettől még gyönyörűen lehetne lopni. De a város tudta ezt és úgy készítette el a lámpákat, hogy nem esavarra jár az égő, hanem egyszerűen be kell dugni, mint a Chic-nyakkendőt. Egy kis szögféle tartja

21 (tavasz kezdete) és szeptember 23 (ősz kezdete) között a különbség 168 óra, tehát 7 teljes nap.

A napéjegyenlőségi pontok a csillagászok számítása szerint évenként 50 fokmásodperccel haladnak keletről nyugat felé s így a tavaszpont kerek számmal 21000 év alatt az egész eclipticát megkerüli. Ez az idő az u. n. platói évkör, melynek egyik felében 10500 évig a nyári félév naptávolba, másik felében a napközbe esik.

Adhémar kimutatta, hogy a föld melege nem annyira a naptól kapott hőmennyiségtől, hanem azon különbségtől függ, mely a kapott és kisugárzott hő között van. A föld nappal hőt kap a naptól, éjjel pedig azt kisugározza. Hogy ez mennyire igaz, eléggé bizonyítja, hogy Hammerfestben, a világ legészakibb városában, a 70. fokon túl, nyáron az állandó napsütés folytán határozottan nyomasztó a hőség.

Ma egy évben az északi félgömbön 4464 nappali és 4296 éjjeli óra van; a déli félgömbön pedig 4296 nappali és 4464 éjjeli óra. A különbség 168 óra, vagyis 7 nap. Ez azonban 10 év alatt 70 napot, 100 év alatt 700 napot, tehát majdnem 2 évet, 10500 év alatt pedig 200 esztendő különbséget jelent. Ez a magyarázata annak, hogy ma a déli félgömb sokkal hidegebb és sokkal inkább jégborította, mint az északi félteke. Kr. u. 1248-ban a tél kezdete összeesett a napközlel, ekkor volt az északi félgömbön a lehető leghosszabb nyár. Amde a platói évkör fele, 10500 év előtt a dolog éppen megfordítva volt: akkor volt az északi félgömbön a leghosszabb tél és a glecserkorszak tetőpontja.

Ha az említett 1248. évhez hozzáadjuk a platói évkör felét, úgy a glecserkorszak tetőpontját korunk előtt kerek 10000 esztendőre tehetjük. Mivel pedig e korban már fellép az

benn a csövecskében, úgy hogy csak ott alkalmazható, ahol a tartót is átalakítják.

Tegnap sok szomorú ügyes-bajos ember sétált a folyosókon.

Kiszöktetett katonakötelesek. Letartóztatott segédjegyző.

Tegnap délután a csendőrség veszedelmes kivándorlási ügynököt fogott el és vágta utját a további üzelmeknek. Tulka községben már évek óta segédjegyzősködik Paul Traján. Szorgalmas fiatalember volt, aki után sohasem maradt a hivatalban restancia. Emiatt a községi főjegyző, Ormay Kálmán szerette és több alkalommal kisebb-nagyobb ballépését el is simította. Nem volt ritka eset, hogy Paul postautalványokat kerített kézhez és az érkező pénzeket elköltötte. Ilyenkor Ormay saját pénzéből pótolta az elköltött pénzeket és mindannyiszor alaposan megdörögta a megdöngölt fiatalembert. Paul javulást is ígért és emiatt továbbra is megtörték a hivatalban. Most azonban oly nagyszabású visszaélesre jöttek rá, hogy lehetetlenség tovább is büntetlenül elhallgatni.

A nagyszalontai fészolgabirói hivatalban most állítják össze a folyó évben sorozásra kerülő katonaköteles legények névsorát. Tulka községre kedden került a sor, amikor szenzációs felfedezésre jött rá Csanády Jenő fészolgabiró.

Kiderült ugyanis, hogy a tulkai legények közül alig van egy-kettő idehaza, a többi mind Amerikában van. Nyomban vizsgálat tárgyává tették a dolgot és ekkor kiderült, hogy a katonaköteleseket maga a segédjegyző Paul Traján juttatta ki az újvilágba. A szöktetésnek furfangos módját eszelte ki a segédjegyző.

ember, ennek régiségét is ugyanannyira tehetjük s így a csillagászati eredmény az emberi nem koráról megegyezik a történelmi forrásokból nyert eredménnyel.

A történelmi és geológiai kutatások szerint tehát az emberiség korát a földön nem szabad nagyon hosszú időre tennünk. És legyen szabad megjegyezni, hogy mint sok más kérdésben, ebben is a biblia előadása meglepően szép igazolást nyert az elfogulatlan higgadt történelem és természettudomány részéről. A biblia szerint földünk nem azonnal tökéletes állapotban került ki az Alkotó kezéből, hanem Isten bölcsesége hosszú fejlődésen vezette keresztül; a geologia szerint is földünk a tökéletlen állapotból jutott a tökéletesek felé. A szentírás a teremtésnek hat napjáról beszél, melyeket azonban senki sem magyaráz 24 órás időszakokra, hanem igen hosszú, meghatározatlan tartamu korszakokra; a geologia pedig hat korszakról tud. A biblia szerint a növényi élet csak a harmadik, az állati élet az ötödik teremtési napon lépett fel; a geologia szerint is az azoikus, élettelen korszak megelőzte az élet világot. A biblia szerint a földi élet utolsó faja az ember; a geologia és történelem szerint is az ember a földnek csak legutolsó korszakában lépett fel. A szentírás tanítását tehát a profán tudomány nemesak meg nem döntötte, hanem újabb szempontokból megvilágította és beigazolta.

A hívő léleknek nincs mit félnie az igazságtól, sőt őszintén kívánjuk az igazságnak, még a hit tételeivel legszorosabban összefüggő tudományos tételeknek is minél teljesebb megvilágítását; mert biztosít isteni Mesterünknek szava: Veritas liberatit vos, — az igazság megszabadit benneteket! (Ján. 8, 32.)

Az utlevélhez szükséges okmányokba ugyanis hamis adatokat írt be. Mikor valamelyik hadköteles kért utlevelet, egyszerűen beírta a kérvénybe, hogy az illető 17—18 éves. Kiskorúak pedig csak kísérelvel mehetnek ki, tehát kísérelnek beírt egy olyan embert, akinek szabályszerű utlevele volt. Az illető hadkötelesek részére így akadálytalanul adta ki az alispán az utlevelet, melyet a megérkezés utáni napon már használatba is vettek.

A hadkötelesek leborotváltak a bajuszokat, hogy fiatalabbnak nézzenek ki s így senkinek sem tűnt fel kivándorlásuk. A felfedezés után Csanády Jenő azonnal elrendelte Paul letartóztatását. Tegnap délután a tulkai csendőrmester megjelent a község házában és Pault letartóztatta. A segédjegyző nagyon gyengén védekezett a súlyos vádak ellen. Ma be fogják kísérni az ügyészségre. Tulkán tovább folytatják a vizsgálatot, mert nagyon valószínű, hogy már régóta üzi e visszaéléseket.

Lövöldöző mészároslegény.

Football revolverrel.

A nyilvánosság előtt még nem jelent meg a gömbölyű labda, a városon kívül levő mezőkön azonban már hangos az élet.

Tegnapelőtt egy magánjellegű football-training majdnem szomorú véget ért.

Mindjárt ebédután vagy 20 polgári iskolai tanuló közös megbeszélés szerint kiment a Rhédey-kert háta mögött elterülő mezőre. A kabátok, kalapok hamarosan lekerültek a földre, megindult a játék.

Kipirult arccal szaladgáltak a kis fiúk a labda után, mindegyiket elragadta a jáékszenvedély, a goalt rugni vágyás.

Mint minden footballnál, úgy itt is hamarosan akadt közönség, amelyet a jelen esetben egy hatalmas természetű mészároslegény képviselt.

A közönség egy ideig nyugodtan viselkedett, nézte az ide-oda szaladó apró fiukat.

A közönség azonban hirtelen merészet gondolt. Ugyilátszik, hogy megtetszett neki a footballozás, de különösen a jelenlevő football lapda, mert mikor még egyszer feléje gurult a lapda, felvette, nézegette, de nem rugta vissza, hanem elindult vele a város felé.

A kis polgáristák, akik át voltak hatva a játékszenvedélytől, azonnal belátták, hogy itt komoly veszedelem fenyegeti labdájukat. Ahányan csak voltak, egy gondolattól vezelve, ádáz haraggal rontottak a mészároslegényre, hogy labdájukat visszaszerezzék. A mészáros legény előbb kinevette őket, de csakhamar saját magán tapasztalta ki a „sok lud disznót győz” közmondás örök igazságát.

A fiúk visszaszerezték a labdát, majd megakarták verni a legényt. A mészáros legény, mikor látta, hogy a fiúk legyőznék, előrántotta zsebéből revolverét és háromszor rásütötte a körüllevő fiukra. A fiúk rémülten szaladtak széjjel, a mészároslegény pedig megijedve futásnak eredt.

A fiúk örömmel konstataáltak, hogy senki sem sérült meg közülök, mire a menekülő közönség után siettek, de okulva a tapasztalaton, csak tisztas távolból követték.

A mészároslegény azonban a város szélső utcáiban eltűnt szemük elől.

A fiúk már látták, hogy revolveres támadójuk megmenekült, nyugodtan visszafordultak és folytatták a footballozást ott, ahol elhagyták.

Ilyen dolgok történnek a város közeli határában, ilyen a közbiztonság a Rhédey-kert mögött.

ZSIGMOMDI ANNA három napos primadonnasága

Hány órákor kél egy primadonna,
mikor jó háziasszony
is akar maradni?

Végre teljesül a háromezrek vágya!... Látni fogják a váradi színpadon Sz. Zsigmondy Annát, a körülrajongott szubrettprimadonnát. Sőt hallani is fogják csengő hangját, amelyért két éven át ezeket kínálták és nem tudták megszólaltatni.

Kétségtelenül érdekes Zsigmondy Annának ez a három napos exkurziója. A csendes polgári életből beleveti magát a legizgatottabb levegőbe, színpadra lép, fogadja ezer és ezer ember tomboló hódolatát, aztán ismét csolnakra ül és vissza evez a legbékésebb polgári életbe.

Nem lehetetlen, hogy Zsigmondy Anna megmámorosodik a három diadalmas estétől. Egy olyan temperamentumot, mint az övé, könnyen elragad a dicsőség szele, mi sem kell hozzá, mint egy szerencsés pillanat és Zsigmondy Anna ismét eljegyz magát a színpaddal.

— Na ettől nem félek, mondja mosolyogva a tegnapi főpróbán. Jól alszom majd a három színházi est után és azt hiszem, hogy hamar kipárolog a fejemből minden mámor.

Nagy ovációval fogadták a színháznál.

— Eljen Zsiga! Eljen a mi aranyos Zsigánk, zugott az örvendezés.

Zsigmondy alig felejtett valamit, üdén cseng a hangja, vidám és ötletes, nem olyan savanyu és kedvetlen, mint a többi robotoló színész nő.

— Tudjátok, cigányok, ugy történt ez a kiruccanás, hogy a ródli pályán folyton biztattak, kértek, hogy csak a színház küszöbéig menjek el. Aztán egyszer csak jött egy élelmes ujság, nem mondom meg, hogy melyik, mert itt van a szerkesztője) és kipatantotta, hogy mit akar a ródli pálya publikuma.

— Na hát, ha már az ujság is írja, mondtam szíveimnek (az urát így hívja) akkor ez biztosan igaz. Mindjárt utána ráíjlesztettek a direktorra, hogy megyek Temesvárra. Tyűh, volt nekem otthon!... Az uram azt hitte, hogy megakarok szökni. Persze csak trükk volt az egész, de akkor már jött értem ez az aranyos Erdélyi.

— Hát most itt vagyok. Kicsit korán keltem, csak reggel 6 órákor, mert tizig mindent el akartam otthon végezni. Tudjátok, hogy már nem merek a piacra menni?... Valami volt az! Mikor megálltam a káposztás kofa előtt, egy perc múlva már csoportosulás volt körülöttem.

— Hogy ez a káposzta? kérdezték az asszonyok a kofától és oda sem néztek. Engem néztek!... Ni, — Zsigmondy Anna!

— Nagyszerűen kitakarítottam otthon, rendbe hoztam az egész lakást, de főzni nem főztem. Ma egyedül ebédel és vaesorázik az uram. Szegény! Ezelőtt három héttel, ha ezt mondta volna neki valaki, hát kikergette volna!...

Akik ma ott lesznek a színházban, azoknak jussanak eszébe ezek a házi intimítások is.

Vigyenek az elmekór- házba, megőrültem!

Egy volt ujságíró kálváriája.

Ferenczy József nevét mindenki ismerte Nagyváradon. Ujságíró volt. Tehetséges, szép karrier előtt álló fiatalembernek tartotta mindenki. Járt kint Párisban is és talán ez tette tönkre. Mert azokat, a kiknek vére gyorsan hevül a könnyelmű, céltalan élet után, Páris levegője a züllés útjára tereli.

Nagy abszintívó lett Ferenczy Józsefből. Ameddig a pénze tartott, ment valahogy a sor, de amikor az utolsó fillérjét is megitta, a nyomor visszaüzte Nagyváradra. Élettapasztalatot keveset hozott magával, de alkoholszeretetet annál többet.

Eleinte, mintegy öt évvel ezelőtt a megboldogult „Nagyvárad Ujság” segédszerkesztője volt, de mert állandóan ivott és a delirium trémens szimptomái mutatkoztak rajta, beszállították az elmeógyógyintézetbe.

Négy évig volt a tébolydának csendes, megelégedett lakója Ferenczy József. Ez alatt a négy év alatt persze sokan elfelejtették. Ma már talán senki sem emlékszik azokra a forró hangú éles cikkekre, a melyekkel égető reformokat sürgetett, kért, követelt.

Egy pár nappal ezelőtt engedték ki mint gyógyultat az elmekórházból. És Ferenczy József a hogy kitétte a lábát az intézetből, azonnal inni kezdett. Négy napig szivta magába az alkoholt és tegnap este már egészen lerészegedett. Utolsó állomása a „dühöngő” a Fekete sas pincehelyisége volt. Még itt is ivott, de már alig birta.

Ejféli körül oda vánszorgott a telefonhoz és felhívta a mentőket. Mikor megkapta a kapcsolást éles hangon beleordított a kagylóba:

— Jöjjenek azonnal. Megőrültem, dühöngök, vigyenek a bolondokházába!

A mentők azonban nem vonultak ki, hanem értesítették a rendőrséget, ahonnan két rendőr ment a vendéglőbe és a csendesen ülő Ferenczy Józsefet előállították. Dr. Berkovics René tiszti orvos megvizsgálta és épelméjűnek találta.

Ferenczy felháborodva tiltakozott ez ellen.

— Kabarét rendezni jó vagyok a bolondoknak és mikor kidolgoztam magam az örült szereplőkkel, kidobtak. Ez az igazság? Hálából ott tarthattak volna még egy félévig.

A rendőrség tolong uton akarta Sarkadra, az illetőségi helyére vissza vitetni. Ferenczy azonban előkelő családjára hivatkozva kérte, hogy kíséret nélkül utazhasson. A rendőrség jószívére vall, hogy a szerencsétlen ember kérését teljesítették.

A miniszter és a dijnokok.

Budapestről jelenti tudósítónk, hogy Teleszky János pénzügyminiszter ma a dijnokok 100 tagu küldöttsége előtt nyilatkozott a dijnokok helyzetének javításáról. A miniszter kijelentette, hogy az ország sulyos anyagi helyzete nem engedi meg, hogy újabb megterhelésekre gondoljanak, de mindenesetre megfogja kísérni, hogy az 1914—1915. évi költségvetés keretében valamenyi összeget felvegyenek erre a célra.

Bihari Anna vagy „Bihoreána.”

A belényesi söröspohár kalendja.

Pár hónappal ezelőtt egy belényesi tanító Tyira Sándor Nagyváradon járt és egy saját szerkezetű söröspoharat mutatott be a közönségnek. A söröspohárnak az volt a hátránya vagy előnye — attól függ kiről van szó — hogy minden alkalommal megmutatta az elfogyasztott pohár sörök számát. Az egész találmány csekély jelentőségű, mert nagyon könnyen kilehet játszani, de azért elég érdekes, már csak azért is, mert a találmány Belényesből ered. Annak idején a sajtó is foglalkozott a dologgal.

Tyira nyomban Budapestre utazott a találmánnyal és szabadalmat kért. A szabadalmi hivatalban bejelentette, hogy a találmányból származó jövedelem egyharmadára reflektál csupán, egyharmadát Szelezsán Katalinnak engedi át, egyharmadát pedig a költségeket viselő „Bihoreána” takarékpénztárnak adja.

A hivatalos irások ebben az értelemben készültek el és Belényesben mindennap lesték a postát, hogy mikor hozza meg a nagyszerű szabadalmat, mely lehetetlenné fogja tenni a sörblicceléseket. Tegnap aztán megérkezett a nagy paksaméta. Tyira Sándor boldogan olvasta a szabadalmi hivatal határozatát, hogy az ő pompás találmányát nem gyárthatja kivülről senki szép Magyarországon.

E jóleső érzés nem sokáig tartott, mert a fontos okmányba mulatságos sajtóhiba talált becsuszni. A jövedelem szétosztásánál történt a hiba. A szabadalmi hivatal ugyanis mit sem tudott arról, hogy Nagyváradon van egy Bihoreána nevű takarékpénztár és ennek az intézetnek akarja adni a jövedelem egyharmadát a feltaláló. Azt hitték, hogy Bihoreána csak tollhiba, de tulajdonképpen Bihari Annát jelent.

A szabadalmi hivatal a legjobb hiszemben kiállította a szabadalmi levelet Bihari Anna javára. Tyira most már mit sem ér a szabadalmi levéllel. A hiba felfedezése után nyomban új beadványt készített és az egész ügyet újból felküldte a szabadalmi hivatalnak. A feltaláló boldog tanító erősen tiltakozik Bihari Anna neve ellen s azt hangoztatja, hogy soha életében nem ismert ilyen nevű nőt, legkevésbé hajlandó tehát a söröspohár jövedelmében részesíteni, ellenben világosan kijelenti és írja, hogy a Bihari Annának szánt egyharmad jövedelmet a Bihoreána takarékpénztárnak kívánja adni.

Eladó

1 kazal lucerna

a várostól 10 percnnyire.

Czim: a kiadóhivatalban.

HIREK

Tájékoztató.

Március 13. Bőjti est a Kath. Körben este fél 6 órakor.

* A belényesi főjegyző nyugalomba vonul. Kevés olyan kiváló jegyzője van Biharvármegyének, aki elmondhatná magáról, hogy községében működésének annyi és oly maradandó emlékét létesítette mint Ötvös Géza a belényesi főjegyző. A belényesi rohamos fejlődés, ami az utolsó tíz év alatt mutatkozik csaknem kizárólag az ő érdeme. Fáradhatatlan buzgósággal oly odaadó munkásságot fejtett ki Ötvös, hogy Belényes közönsége ezt sohasem fogja elfelejteni. Azok, akik ismerték a főjegyzőt és ismerték azokat a terveket, melyeket még megakart valósítani a legnagyobb elismerés hangján nyilatkoztak róla. Ezeket a szép terveket azonban már nem valósíthatja meg Ötvös. Mint értesülünk, megváltik hivatalától. Hosszas betegeskedése elvette kedvét a munkától és most már nem is akar tovább szolgálni, Belényesi tudósítónk jelentése szerint Ötvös Géza tegnap beadta nyugdíjazás iránti kérelmét. Egyelőre három hónapi szabadságra megy a főjegyző, de a szabadság letelte után már nem tér vissza hivatalába.

* Megkezdik a jegyzők fizetés-redezését. A jegyzők fizetés-redezésére vonatkozó törvény végrehajtásán ország-szerte dolgoznak. A belügyminiszter tegnap körrendeletileg hívta fel a vármegyék alispánjait, hogy az új javadalmazás előkészítésére a szükséges munkálatokat fogantassák. Az alispánokhoz és főispánokhoz intézett rendeletet végrehajtása után valószínűleg a jövő év elején már az új javadalmazást kapják a községek vezető emberei. A legújabb rendelet intézkedése alapján a főszolgabírák javaslatai szerint minden járásban egy-egy bizottságot alakítanak. A bizottság községről-községre járva köteles a helyszínen megállapítani, hogy egy-egy jegyzőnek mennyi a jelenlegi javadalmazása. Főként arra fektett nagy súlyt a bizottság, hogy a jegyzők természetbeni járandósága mily összeget képvisel a felbecsülés alapján a vármegye összes jegyzőiről kimutatást készítenek és ennek megfelelően fogják majd az általános fizetés-redezést fogantatosítani. A bizottságba két tagot a törvényhatóság választ, kettőt pedig a főispán nevez ki. Az így megalakítandó bizottságok még májusig el kell, hogy végezzék feladatukat úgy, hogy júniusban már teljesen kész kimutatás lehessen a miniszter kezében. A vármegye jegyzői kara nagy örömmel fogadta a rendeletet, mert most már nagyon kevés idő van hátra, hogy azért az óriási munkáért, amit jelenleg végeznek, tisztességes javadalmazást is kaphassanak a fizetés-redezésnél mindég elfelejtett jegyzők.

* Ujházi Ede és Novák Margit. Sok színes és huncut riport látott már napvilágot Ujházi Edéről az öreg Mesterről és Novák Margitról, akit a nagyváradi törvényszék nemrégén választott el az urától. És azután most érkezik hír, hogy Ujházi Ede, a szerelmes színész ma lép anyakönyvvezető elé a szőke asszonnyal. Ugy tervezték, hogy a virágos májusban tartják a polgári kötést, azonban Ujházi súlyos beteg lett, mire elhatározták, hogy amilyen hamar csak lehet — Ujházi Edénél lesz Novák Margit. Ma fogja összehadni a budapesti VII. kerületi anyakönyvvezetőt...

* Tanulságos irást szörkeszt

az Uj Nagyvárad Biharmegyéről s ebben elősorolja, mekkorra a még keresztény kézen lévő birtokok területe? Ez a statisztika azonban csak akkor volna tanulságos, ha szembeállítaná vele az Uj Nagyvárad azt is, hány hold van zsidó kézen? Aztán tessék közölni, hány zsidó lakosa van Biharmegyének s aránylag mennyi föld esik a zsidókra és mennyi a keresztényekre? Ugy látatlanban is előre jelezhetjük, hogy a zsidóság sokkal, de sokkal többet kikanyarított magának Biharmegyéből, mint a mennyiszámaránya szerint rá esnék. Még a megmaradó keresztény birtokot is szeretné az Uj Nagyvárad zsidó kézre szekularizálni? Az ingó vagyonról nem is szólunk, de egyet nem hallgathatunk el. A keresztény földbirtokosok gazdálkodása a nép, a nemzet érdekét mindig szem előtt tartotta és fogja is tartani. Ellenben tudunk zsidó nagybirtokosról, a kinek gazdálkodása százazrekre, talán millió felül menő károkat okozott másoknak. Nem fessegetjük tovább a dolgot, csak szeliden azt ajánljuk a szabadkőműves ujságnak, ne szóljon a szája, ha fáj a hitsorsosai feje.

* A hivatalos lapból. A magyar kir. igazságügyminiszter dr Petersberger Pál nagyváradi kir. törvényszéki és Szentlélek Mészáros László nagyváradi kir. járásbírósi jegyzőt kölcsönösen áthelyezte.

* Vidosits Gyula gyásza. Ószinte és mély részvétellel értesülünk a szomorú gyászról, amely Vidosits Gyulát, lapunk munkatársát érte. Édesanyja, özv. Vidosits Lászlóné, született Wagner Terézia tegnap délután 3 órakor az Urban elszenderült. Hosszu, nagy időt ért meg a tisztas, öreg matróna, 86 évet. A fiánál lakott, aki őszinte, hálás szeretettel halmazta el édes anyját, akit ritka szép hosszú, földi élet után az örökéletbe szőlített a Mindenható. Nyugodjék békében. Az elhunytat gyermekein kívül nagyszámu rokonság gyászolja. Temetése holnap, március 13-án délután 3 órakor lesz a Szaniszló-utca 29. számú, gyász-házból. A halálesetről a következő gyász-jelentést adták ki:

Vidosits Gyula nejevel Ferenczy Rózsikával és Gyula fiokkal; Vidosits Mária férjezett ifj. Karger Sándorné, Vidosits Ferenc és Vidosits Gusztáv; özv. Ferenczy Andrásné a maguk és az összes rokonok nevében mély fájdalommal, de Isten akaratában való megnyugvással tudatják, hogy felejtethetetlen jó anya, anyós, nagyanya, nász és rokon özv. Vidosits Lászlóné szül. Wagner Terézia folyó hó 11-én délután 2 órakor, keresztényi türelemmel viselt hosszas szenvedés után, életének 86-ik évében, a halotti szentségek felvétele után visszaadta lelkét Teremtőjének. A megboldogult drága halott földi maradványai március hó 13-án délután 3 órakor fognak a Szaniszló-utcai 29. számú háznál a róm. katolikus egyház szertartása szerint beszenteltetni és az olasz temetőben örök nyugalomra tétetni. Az engesztelő szentmise-áldozat pedig március hó 14-én reggel fél 8 órakor fog az olasz róm. katolikus plebánia-templomban az egek Urának bemutatni. Mely végtisztességtelre az elhunyt rokonai és ismerősei tisztelettel meghívotnak. Nagyvárad, 1914. márc. 11. Az örök világosság fényeskedjék neki!

* Nagy ékszerlopás Budapesten. Katz Sándor, budapesti ékszerész üzletéből tegnap éjjel ismeretlen tettesek 75 férfi gyűrűt, 45 színes kövű női gyűrűt, 40 pár karika fülbevalót, 55 pár kővel díszített arany fülbevalót, 80 pár gyermek fülbe-

valót, 54 drb amulettet, 42 nikkelt, 42 ezüst és 47 arany órát loptak el összesen 6000 korona értékben. Az ismeretlen tettes ellen a nyomozást megindította a rendőrség és a zálogházakat is értesítették, hogy a lopott tárgyakat ne értékesíthessék.

* Affér ügyvéd és járásbíró között. Toperezer Sándor járásbíró ellen névtelen feljelentést küldtek, hogy a hivatal fáját otthon fűteti fel s sem az ügyvédek szobáját, sem a folyosót nem fűteti. A kiszállt bizottság megállapította, hogy a vád teljesen alaptalan. Ezzel egyidőben a végrehajtó ellen is tettes névtelen levélben feljelentést, amely szintén alaptalannak bizonyult. Tenkén az a hír kezdett terjedni, hogy a névtelen feljelentések dr Székely Aladártól érnek. Ezt a hírt reprodukálta Toperezer Sándor járásbíró is egy társaság előtt. Dr Székely Aladár megbízottakat küldött a járásbíróhoz, aki azonban a lovagias elégtételt megtagadta, mert ő nem állította csak reprodukálta ezt a hírt dr Székely Aladáról. Dr Székely Aladár most keresi azokat, kik ezt a hírt terjesztették róla. Nagy az izgalom Tenkén.

* Megégett cseléd. Dale Lidia a felsőmezősi bíró lánya ötödmagával az erdőre ment ki makkot szedni. A lányok este nem akartak hazamenni, hanem nagy tüzet rakva együtt beszélgettek éjfélig. Éjfélkor a tűz mellé feküdtek aludni. Alvás közben a tűz belekapott Dale Lidia ruhájába és mire észrevette, már egész testén égett a ruha. Az összeégett leányt beszállították a belényesi kórházba, ahol tegnap este meghalt.

* Megérkeztek a szalonkák. A tavasz hirmondója, a vadászok öröme, a szalonka megérkezett. Az első szalonkát tegnap ejtették el a biharsályi latin szertartású káptalan péri erdejében. Most már megint előkerülnek a puskák, hangos lesz a határ a puskadurrogástól s megkezdődnek a kedélyes szalonkavadászatok. Az idén, mint mondják, gazdag zsákmány ígérkezik a szalonkákban.

* Ritoók Zsigmond-utca 21. szám alatt 5 szoba, 2 előszoba, fürdőszoba, konyha, kamara és cselédszobából álló lakás május elsejére bérbe kiadó. Jelentkezhetni a Bihar-megyei Takarékpénztárnál.

x **Kossuth-utca 2. sz. házban** a volt Szabta, valamint Tóth Zsigmond-féle üzlethelyiségek azonnal kiadók. Értekezhetni a Polgári takarékpénztárnál.

* Eladó házak. Sal Ferenc-utca 13. szám alatti ház, 6350 négyzetméter telek, mely a Páris-patak beboltozása folytán nagy utcai frontot nyer és így nagy haszonnal kecsesgató biztos jövővel bír, 7 lakással, nagy kert és gyümölcsösselel, továbbá Ritoók Zsigmond-utca 21. szám alatti két ház, jutányos árak és kedvező fizetési feltételek mellett, szabad kézből eladók. Bihar-megyei Takarékpénztár.

Hallatlan olcsóság! Férfi kalapok, sapkák, sétatökök, esőernyők, férfi és női ingek, nyakkendők, harisnyák, kézimunkák, chlott és diszkotények, ridikülök. **Csipkék, himzések és szallagok** óriási választékban, alkalmi árakban Szt. László-téren Sas-palotában (volt Radó-féle helyiség) **Klein Vilmos és Társa** cégnél.

x **Letarolt gyönyörű hóvirágok** feküdtek a napokban az „Ujvárosi drogueria” asztalán. Sajnálattal nézte az ember, hogy préselték agyon a gyönyörű fehér virágokat, hogy kivonatából hathatós arekrémet készíthessenek azon hölgyek részére, kiknek arcára a tavaszi szellő kihozta a szeplőt és májfoltot. Ezen szépségi hibák már 1 tégely „Hóvirág krém” elhasználása után csodásan eltűnnek. Ara 80 fillér.

* **Purim estély a Fekete Sas kávéházban.** Csütörtök este kedélyes purim estély lesz a Fekete Sas kávéházban, a nagy farsangi vigságra jux tombola sorolás lesz, de az ingyen tombola jeggyel értékes ezüst tárgyakat és képeket is lehet nyerni, a legszebb maszka is nyerni fog egy igen értékes tárgyat, a purim estély iránt már is igen nagy az érdeklődés, mert a sok maszka előre is frapirozza a közönséget.

* **Ingatlan eladás.** Nagyteleky-utca 31. szám alatti ingatlanunk (lakóház nagy telekkel) jutányos áron azonnal eladó. Részletes föltételek megtudhatók Kossuth-utca 3. szám alatti irodánkban. Hungária cipőgyár r.t.

* **Eladó ház.** Schlauch-tér 12. sz. ház eladó. Értekezhetni ugyanott.

x **Sal Ferencz-utca 13. szám** alatt 5 szoba (3 utcai) előszoba, fürdőszoba, konyha, kamara, zárt folyosóból álló lakás május elsőjére kiadó. Értekezhetni a Bihar megyei Takarékpénztárnál.

x **Kossuth-utca 2. sz. alatti** volt Szihta-féle üzlethelyiség 1914. május 1-től kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztárnál.

x **Az E. K. A. R. T.** (Egyesült Kereskedelmi- és Automobilszállítási Részvény Társaság) helybeli fiókja luxus és teherautókat szállít az összes felszerelési cikkekben *Szilágyi Dezső-utca 6. sz. a.* nagy raktárt tart. *Telefon: 13-21.* A cégnek *Körház-utca 6. sz. a.* pedig minden tekintetben megfelelő nyilvános garázs és javítóműhelye van szakfelügyelet alatt. *Telefon: 13-52.* Benzin és olaj nagy raktár! A cég felhívja az érdekeltek figyelmét utirányba forduló lámpáira, melyek itt szerezhetők be.

x **Kiadó lakások.** Szöllős-utca 12. szám alatt két szobás lakás a hozzá tartozó mellékhelyiségekkel azonnal kiadó. — Ossi-tér 14. szám alatt két üzlethelyiség azonnal kiadó. — Kossuth-utca 2. szám alatt két üzlethelyiség azonnal kiadó. — Hattyu-utca 35. sz. alatt egy szobás lakás mellékhelyiségekkel együtt azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztár r.-t.-nél, Kossuth-utca 6. szám.

x **Több egyszobás lakás kiadó.** Értekezhetni a Polgári Takarékpénztárnál.

x **FELHIVJUK** a nagyérdemű hölgyközönség szíves figyelmét a most megnyitott **Rácz és Vass** női divatszalonban készülő eredeti angol kosztüm és felöltőkre. Méréselt árak. Nagy Sándor-u. 17.

x **Szöllős-utca 12. sz. házban** több egyszoba s mellékhelyiségeiből álló lakás azonnal kiadó. Értekezhetni a Polgári Takarékpénztár részvénytársaságnál Kossuth-u. 6.

x **ZOMBOR SANDOR** sebész-orvos műszer-kötszer és testgyejesítő gépek készítője. Nagyváradon, Nagy Sándor-utca 17. sz. alatt, ahol villanyerőre berendezett műhelyében készít mindenféle fémcsiszolást, nikkelezést és minden e szakmába vágó munkát jutányos árban.

x **Ossi-tér 14. sz. házban** több lakás és üzlethelyiség minden órán kiadó értekezhetni a Polgári Takarékpénztár részvénytársaságnál Kossuth-utca 6.

x **Erdekében áll,** hogy megrendeléseivel felkeresse *Biró László és Tsa* urinői- és papi szabókat. Meglepő olcsó árak. modern szabás, elsőrendű munka Sal Ferencz-utca 17. *Telefon 832 sz.*

* **Két évi gyakorlattal bíró,** ügyvédi irodai teendőket kifogástalanul végző, kereskedelmi végzett, gyors- és gépirást kitűnően tudó román kath. urileány ügyvédi irodát keres. „Szerény” jellegre címzett ajánlatokat a kiadóhivatal továbbítja.

x Női finom párthi fél cipők K 5, női finom chevró v. bokszt fél cipők K 6, női finom amerikai fél cipők K 7, női finom bársony fél cipők K 6, női finom bagarie fél cipők K 10, férfi chevro v. bokszt cipők K 8, férfi amerikai cipők K 10 férfi divatos kalapok 3 koronától kezdve. Fehérneműek és uridivat cikkek legolcsóbb bevásárlási forrása **Fekete Jenőnél** Szt. János-utca Kispipa mellett.

POVAZSÁN JÓZSEF

hatóságilag engedélyezett
electrotechnikai vállalata
Nagyvárad, Bazár épület,
színház oldal.

Telefon 525.

Telefon 525.

x **Ridzyk József** épület- és műlakatos Nagy-Várad, Beöthy Ödön-utca 1. szám. Javítások gyorsan és pontosan készülnek. Elvállal minden a szakmába vágó épületmunkát a legegyszerűbbtől a legdiszesebb kivitelig, terv és rajz szerint Szegecselt vasoszlopok, üvegházak, vastetők, vasablakok tűzmentes vasajtók, sirkerítések, üzleti vasredőnyök ablakredőnyök, cégtáblák, takaréktűzhelyek. Lev.-lap hívásra azonnal megjelenek

x **Csokoládé Király Rákóczi-ut.** Fő-üzlet Kossuth-utca Sas palota. Aszódi cukorka és csokoládé különlegességei a legjobb és legolcsóbbak. Cukorka szakértők tudomására adom, hogy Kugler Gerbeaud bombonok üzletében bontva is kaphatók budapesti árakkal. Vigyázat fő üzletem Kossuth-utca Sas palota ajánlom a cukorka vásárló közönségnek, nézze meg 5 nagy szép kirakataimat olcsó gyári árakkal. Cikkeimben sokan utánoznak. Egyideűleg ajánlom Aszódi 8 féle zamatu pörkölt kávéimat, mely ugy izre mint zamatra utánózhatalatlan. Kávé pörköldém kora reggeltől késő estig a fogyasztó közönség rendelkezésére áll. Az új kávék, új teák megjöttek és valódi teaurumok igazán olcsón *Telefon számok 635, 610.*

* **A Korona kávéházban** minden este *Koczás József* igazgatása alatt jól szervezett daltársulat működik. A kitűnő műsorból kiemelkednek *Kövári Böske* énekesnő szímai, *s Balla Teresi* és *Kovács Mancsi* szóló szímai. Állandó siker kíséri azonkívül *Kőszegi Ferkó* bariton énekes fel léptét, aki a magyar népdalok országoshírű interpretálója. A számokat a bácskai híres tamburazenekar kíséri.

x **Tőigyszőlőkaró** hegyezett, hasított 2 méter és 1 méter 60 cm. hosszúságban Bi-hardobrod állomáson, legelább egy waggonrakomány (cca 4000 drb.) megrendelhető a Polgári Takarékpénztár r. t.-nél Nagyváradon Kossuth-utca 6. szám. *Telefon szám 11-95.*

x **Kossuth-utca 2. sz. ház emeletén** egy kétszobás udvari lakás hozzátartozó mellékhelyiségekkel május 1-re kiadó. Értekezhetni a Polgári takaréknál.

x **Tavaszi ujdonságok** érkeztek UJHELYI RÓZA női kalap üzletébe Rimanóczy-utca Royál kávéházzal szemben. Eredeti párisi modellek feltűnő olcsó árban kaphatók Ujhelyi Rózánál Rimanóczy-utca, Kolozsvári palota.

x **Két jogász sétál a városban,** szemben találják magokat egy régi ismerősükkal Pista barátjukkal, a mint ránéznek feltűnik előttük, a barátjuknak elegáns felöltője van, a melyet hallatlan olcsó árban szerezhet be mindenki *Nagy Sándor* férfi divatruha kereskedésében a *Zöldfa-utcán,* passagó-kapu mellett

x **Erdekében áll mindenkinek pénzt megtakarítani** ha bevásárlást óhajt eszközölni a téli idényre, előbb kereste fel az **Ungerleider Salamon** üzletét Szent János-utca 4. szám alatt, a hol férfi, női, gyermek trikók, lélekmelegítők, szö-

vetek, kesztyük, harisnyák, kamásnik, továbbá esipkék, szallagok, himzések mélyen leszállított árban beszerezhetők.

Elsőrendű modern hölgyfodrászterem a

Rammingeré

színházi és hölgyfodrász

szemben a színházzal

Telefon 1076.

Telefon 1076

„The Roosevelt Schoe“
amerikai cipők
12.50 és 16.50 kizárólag

Reichard Dezső

cégnél

Rákóczi-ut Orsolya zárda
épületében kaphatók.

Fogak és fogsorok ugy kaucsukba mint aranyba foglalva szájpadiás nélkül, továbbá arany koronákat, csapfogakat, hidmunkákat fog és gyökér húzás és tartós fogtöméseket készít

Engel Dezső,

viszgázott fogtechnikus.

N.-Várad, Bémer-tér (Emke Kávéház felett.)

A legszebb
kézimunkák
Tátray cégnél

Rákóczi-ut 4. Telefon 783.

Legszebb ajándék
orvosoknak és ügyvédeknek
egy zománcztábla.

Készíti

Diósy Mihály

Telefon 839.

Telefon 839.

TÁVIRÁTOROK

Elhunyt kanonok.

Székesfehérvár, márc. 11.

(Saját tud.) Keisler János olvasókanonok tegnap a szentmise alatt hirtelen rosszul lett és ma meghalt. Az orvosok megállapították, hogy szivszélhűdés ölte meg.

A tisztikar és a kaszinók.

Budapest, márc. 11.

(Saját tud.) A tisztikar a maga részéről befejezettnek tekinti a napok óta huzódó ügyet. A tisztikar úgy állapodott meg, hogy a Nemzeti Kaszinó kivételével minden más kaszinóból és társadalmi egyesületből ki fog lépni.

SZÍNHÁZ**Heti műsor.**

Csütörtök: Cigányszerelem. (Zsigmondy Annával. Bérletszünet.)

Péntek: Kis gróf. (Zsigmondy Annával. Bérletszünet.)

Szombat: Muzsikusz leány. (Zsigmondy Annával. Bérletszünet.)

Vasárnap délután: Yankee leány; este: II. Rákóczy.

A Kis gróf. Sz. Zsigmondy Anna urasszony ma, csütörtökön este kezdi meg a Cigányszerelmben három estére terjedő vendéjátékát, amelynek második napján, pénteken, egyik legragyogóbb szerepét: A kis gróf Csillag Rózsiját játsza. A bérletszünetes Zsigmondy-estekre a pénztár, minden előadást megelőző nap, déli tizenkét óráig tartja fenn a bérlok jogait.

EGYESÜLETEK**A Kath. Kör választmányi ülés.**

A Katholikus Kör választmánya tegnap délután ülést tartott melyen dr. Karácsonyi János elnöklete alatt részt vettek:

Dr. Vueskies Gyula, Düs László, dr. Imrik Gusztáv, Gellért László, Frankó Endre, Tóth István, dr. Hoványi Gyula, Száhländer Károly, dr. Lestyán Endre, Justh Károly, Karger Sándor, Papp Imre, Kelemen Kálmán, dr. Schweiger Ede, Stark Gyula, dr. Krüger Aladár, dr. Kiss Döme, Balázsovich Jenő, Brém Lőrinc, Schuch Károly, Sürger Bertalan, Halmos András, Oláry Gyula, Lang József, dr. Kovács S. János, Sztarill Ferenc.

A választmány folyó ügyeket intézet el, s felvette az új tagokat, kik a következők:

Dr. Medvigy Gábor, dr. Medvigy Ferenc, ifj. Böszörményi Géza, Perger Ferenc, Fischer Ervin, Badizs József, Szombathelyi Sándor, Doma Antal, Petry Árpád, Eleméry Ferenc, Patzkó Géza, Beznák Gyula, Ruzsika József, Zrinyi Róbert, Szentlélek Mészáros László, dr. Beke Kálmán, Báthory László, Dallos Sándor, Erődi E. Béla, Leitner Károly, Murányi János, Altnóder Endre, Vicsay István, Lakatos Antal, Mann Ferenc, Keresztény Lajos, Vertán Ernő, Bogluch István, dr. Gedeon Alajos, Rákóczy Mihály, Benrád Albert, Grácz Lajos, Kaluzsa József, Bodó László, Hermann Aladár, dr. Nemlaha Bódog, Marinkovics Sándor, Mokus Sándor, Kubinyi Gyula, Tharnói Kostyál, Zsigmond, Antony Károly, Baranyay Ferenc, Szöllösy Gyula, Erdélyi Miklós.

Csemegemézet

öt Kgrammos csinos postadobozokban 8 korona 50 fill.-ért bárhova bérmentve szállít utánvétellel

Balatonvidéki Méz kiviteli Vállalat Balatonfőkajár.

Kérjük a t. közönséget, hogy elismert, jó hírnévnek örvendő cégünket ne tévessze össze hasonló hangzású mézelárusítókkal.

KÖZGAZDASÁG**Gabona üzlet.**

Buza áprilisra	— — —	12.53
Buza májusra	— — —	12.47
Buza októberre	— — —	11.32
Rozs áprilisra	— — —	9.46
Rozs októberre	— — —	8.70
Zab áprilisra	— — —	7.68
Zab októberre	— — —	7.73
Tengeri májusra	— — —	6.78

Budapesti értéktőzsde.

Magyar hitelrészvény	—	844.—
Osztrák hitelrészvény	—	639.—
4%-os koronajárjék	—	82.25
Osztr. magy. államv.	—	712.—
Jelzálogbank	—	444.50
Leszámitoló és pénzváltó	—	519.—
Hazai bank	—	283.—
Magyar bank	—	530.50
Keresk. bank	—	3665.—
Rimamurányi	—	664.—
Salgótarjáni kőszén	—	7.72
M. Alt. Kőszénbánya	—	1048.—
Közuti vasut	—	628.—
Városi villamos	—	330.—

A szerkesztésért felelős:

Dr. KRÜGER ALADAR.**Nagyvárad város tanácsának árverési küldöttségétől.**

4904—914 sz.

Versenyárgyalási hirdetmény.

Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága kgy. sz. véghatározatával elrendelte az új közbiztonsági felépítését.

A városi tanácstól nyert megbízás folytán az új közbiztonsági összes felszerelési és építő munkálatainak vállalatba adása céljából folyó évi április hó 20 napján d. e. 10 órakor a városháza bizottsági termében nyilvános árlejtést fog tartani.

Az árlejtésen részt vehet mindazon hazai szakértő iparos és vállalkozó, aki üzletének gyakorlására megfelelő hatósági engedéllyel bír.

A vállalatba adandó munkálatok a következők: 1. Föld, kőműves és elhelyező munka, 2. vasmunka, 3. kőfaragó 4. ács munka, 5. bádogos munka, 6. eserepező munka, 7. asztalos munka, 8. lakatos munka, 9. mázóli munka, 10. üvegező munka, 11. burkoló munka, 12. asbest padló munka, 13. kályhás munka, 14. szobatestő munka, 15. csatornázó munka, 16. vízvezeteki és berendezési munka, 17. olaj vízlede munka, 18. marha mérleg, 19. itató kut, 20. udvar rendezés, 21. aszfaltozás, 22. általános külső (udvari) csatornázás, 23. általános külső vízvezeték, 24. gépi berendezések és felszerelések, 25. villamos vezeték és berendezés, 26. drótháló munka.

Bánatpénzül az ajánlati összegnek 250000 koronáig terjedő részére 5%-a, ezenfelüli részére pedig 2%-a teendő le a városi házi pénztárba, vagy bármely m. kir. adóhivatal pénztárba, vagy állampénztárba. A bánatpénz készpénzben, vagy óvadékképes értékpapírokban tehető le.

A bánatpénzt az ajánlatához csatolni nem szabad hanem a bánatpénz letételét igazoló nyugta, vagy annak közjegyzőileg hitelesített másolata csatolandó az ajánlatához.

Az ajánlatok csak írásban alulírott küldöttségi elnök kezéhez 1914. évi április 20-ik napjának délután 10 órájáig adhatók be. Az ajánlatok a nyilvános árlejtésben fognak felbontatni. Az ajánlatok egy koronás bélyeggel látandók el és csak szabályszerűen kiállított és pecséttel lezárt sértetlen borítékban elhelyezett és közvetlenül vagy posta útján beadott ajánlatok fognak tárgyalás alá vétetni. A borítékban megjelöltendő a munkálat, a melyre az ajánlat vonatkozik.

Ajánlat csakis az egységárok megjelölése mellett tehető, ebből a célból a város ártelekkel ki nem töltött költségvetéseket bocsájt a pályázók rendelkezésére vagyis az ajánlattevőknek maguknak kell azon egységárokat kitüntetni, melyek mellett a munkálatok végrehajtását kötelezik.

Ajánlatot úgy az összes munkálatokra, mint egyes munkanemekre lehet tenni. Munkanemenkénti ajánlatok azonban csak a fenti részletezés szerint tehető, vagyis az egyes épületekre munkanem szerinti ajánlatot tenni nem szabad s ily ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak; melyekben nincs világosan kitéve, hogy ajánlattevő a munkálatokat csak osztatlanul vállalja, ajánlattevőt a megajánlott munkanemekre külön-külön is kötelezi.

A fenti vállalatra vonatkozó általános és részletes feltételek ártelekkel ki nem töltött költségvetések és tervek a város mérnöki hivatalánál, a hivatalos órák alatt megtekinthetők és a feltételek és költségvetések 10 koronáért megszerezhetők.

Minden ajánlattevő ajánlatában világosan kitenni köteles, hogy jelen hirdetményt s árlejtési feltételeket, ártelekkel ki nem töltött költségvetéseket és terveket ismeri s azokat magára kötelezőnek elfogadja.

A közszállítási szabályrendeletnek a hazai gyártmányok és magyar honos műszaki erő stb. alkalmazására vonatkozó határozmányai minden ajánlattevőre feltétlenül kötelező. Az összes munkálatok csak egy fő vállalatnak adatnak ki, miért is egyes nemekre tett ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

Az ajánlattevőt tett ajánlata azonnal és mindaddig kötelezi, míg az ajánlatok felett a végleges döntés meg nem történik, ellenben Nagyvárad városát csakis az árlejtés eredménye felett hozandó határozat jogerőre emelkedésével kötelezi.

Ama pályázók, kik ajánlatuk benyújtásakor a várossal még üzleti összeköttetésben nem állottak, illetve a városi hatóság előtt még ismeretlenek, tartoznak szállító képességüket és megbízhatóságukat azon keresk. és iparkamara bizonylatával igazolni, melyhez vállalatuk telepe szerint tartoznak.

A város közönsége fentartja a jogrt, hogy a beérkezett ajánlatok között az ajánlott árakra tekintet nélkül szabadon választhasson, esetleg újabb árlejtést tarthasson.

Nagyvárad, 1914. március hó 7-én.

Komlóssy József,

jog. és gazdaságügyi tanácsnok, küld. elnök.

Egyesült Bihar megyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár R.-T. Nagyvárad, Bémer-tér.

Tűz- és betörésmentes pénztárszekrények (safes) bérbeadása.

Ujonnan épült intézeti helyiségünkben létesített safe-deposit osztályunkban különféle nagyságu pénztárszekrények (safes) csekély díj ellenében bérelhetők.

Ezen pénz-szekrényekben a bérlet fél értékű tárgyait saját zárja alatt, önmaga kezelheti és ezeknek megőrzésére a legmesszebb menő biztonsgot és kényelmet találja.

Safe-deposit helyiségünket az érdeklődőknek készséggel bemutatjuk és részletes felvilágosítással szívesen szolgálunk.

Egyesült Bihar megyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár.

Ha nincs megelegedve szabójával, mert drága vagy rossz-szul szab vagy nem pontos, szóval bármi okból. Keresse fel **DARABONT GY. és TARSA** uriszabó céget Szilágyi Dezső-u. 6. (Sonnenfeld-palota) és meglepi őnt az ottani szolid, olcsó, kifogástalan kiszolgálás. Alkalni és gyászruhák 24 óra alatt. Vidékről egy beküldött öltönyről utat készítenek. Valódi angol szövetek.

Helyi és vidéki telefon 980.

Értesítés.

Tisztelettel van szerencsém a n. é. közönség nagybecsű tudomására hozni, hogy a **Lukács György-u. 24. sz. alatt** egy ujonnan berendezett

mészáros és hentes

üzletet nyitottam.

hol a legkitünőbb hentes áruk szalonna, zsir, háj és mindenféle hidegfelvágottak füstölthúsok stb. kapható olcsó és pontos kiszolgálás mellett. — A n. é. közönség szives pártfogását kérem

kiváló tisztelettel

Szilágyi J.

mészáros és hentes.

Helyi és vidéki telefon 13—87.

MEGNYILT! MEGNYILT!

Az új csipke, himzés, harisnya áruház

Rákóczi-ut 5. szám.

Mielőtt szükségleteit beszerezné, győződjön meg róla, mert ilyen olcsón még nem vásárolt. Különböző újdonságok naponta érkeznek minden cikkben.

Tisztelettel

Friedmann Jenő

MEGNYILT! MEGNYILT!

A legmegbízhatóbb

Répa- és fűmagvak

özv. **Kádár Jánosné**

üzletében, Rákóczi-ut 1. sz. alatt szerezhetők be

fűszer és csemegeárúk

elsőrendű beszerzési forrása.

Új étterem megnyitás.

Van szerencsém a n. é. közönség becses tudomására hozni, hogy Szilágyi Dezső-utca 5 sz. alatt a Nagyváradi Katolikus Kör új palotájában a

nyilvános étterem

megnyillott,

mely a legkényesebb igényeknek is megfelelően van berendezve, **kitünő magyar konyha**, a legjobb zamatu **faj borok** Első minőségű **Dreher sör**. Havi és napi abonensek előfizetés mellett elfogadtatnak a legszolidabb árak mellett, úgy bent az üzletben, mint házhoz való kihordásra Pontos és figyelmes kiszolgálás.

Becsés pártfogást kér tisztelettel:

Ille János a Kath. Kör. vendéglőse.

Melocco Péter cementárugyár és építési vállalat részvénytársaság

Budapest, IX. Timót-utca 4. a. b. szám.

Nagyváradi fióktelep: Szőlős-u. 16.

Telefonszám 11-38. Telefonszám 11-38.

Gyárt:

Szabadalmazott géppel gyártott karmanlyus portlandcement csöveket az összes szabványos mé-

retekben és az ahhoz való idomdarabokat, csömöszöit és vasbetétes, valamint portlandcement csöveket, kútgyűrűket stb.

Márvány mozaiklap, műkő- és cementárugyár. Beton és vasbeton építési vállalat.

Elvállal:

Utca- és házak csatornázását, hidak és vízmedencék szak-szerű építését. Nagyobb vállalatoknál **tervekkel és költségvetéssel szolgál.**

Meghívást az ország bármely részéből elfogad

Műszaki harisnyakötőde

Nagyváradi, Nagy Sándor-u. 2. (Ausländer férliszabócég után.)

KÉSZIT új férfi fuszekliket és női harisnyákat a legdivatosabban, igen tartós kivitelben és olcsó árban. Elvállal fejleéseket s javításokat, valamint azsur- és muslin-harisnyákat, kivágott cipőkhöz a legmegbízhatóbban készít. Egy próbarendelés meggyőző mindenkit a harisnyák jóságáról. Az üzlet 14 év óta áll fenn. Sok pénzt megtakarít ha harisnyáit

Lippner Márknál szerzi be.

Hirdetmény.

Értesítjük a t. jégfogyasztó közönséget, hogy Székely Ferencz a városi jéggyár üzletvezetője a város szolgálatából kilépett és helyette Nagyváradi város közönsége Vermes Mórt alkalmazta.

Telefon szám: 651. Telefon szám: 651.

Van szerencsénk a t. jégfogyasztó közönséget értesíteni, hogy rendes nyári üzletünket megkezdtük és házhoz szállítunk tiszta vízvezetéki vízből készült kristálytisza müjeget.

Havi bérletrendszerre előfizetéseket elfogadunk napi egész táblára és napi fél táblára.

Nagyban való vételnél kedvezményes áron szállítjuk a jéget a megrendelés helyére.

Egyszerű telefon felhívásra *azonnal* szállítjuk higiénikus kocsijainkon a megrendelt müjeget.

Tömeges megrendelést kér

Nagyváradi város jéggyára.

Van szerencsém Nagyváradi és vidéke nagyérdemű közönségének szives tudomására hozni, hogy

Nagyváradon, Rákóczi-ut 19. sz. alatt

a mai kor igényeinek megfelelő

műköszörlődét

nyitottam.

Elvállalok mindennemű borotvák, kések, ollók, hajvágógépek, hus-örögépek, ló- és juhnyírógépek javítását és műköszörlését. Raktáron tartok mindennemű bel- és kül földi illatszerek, fej- és arcápoló piperészereket, mindennemű acél-árúkat, úgymint borotvát, ollót, hajnyírógépet, tyukszemvágó, papír-, zseb- és tollkést, valamint az összes fodrászati cikkeket. A nagyérdemű közönség szives pártfogását kérve, vagyok kiváló tisztelettel

Koller Ágoston műköszörlős

PETRY ÁRPÁD

órás és látszerész

Tarsoly és Risztó-cég mellett.

Amateur fényképészeti cikkek és felszerelések raktára. Legnagyobb látszerészeti üzlet. Orvosi rendeletre is a legjobb és legolcsóbb kiszolgálás.

Helyi és vidéki telefon 181. sz.

Nagyváradi, Rákóczi-ut 9.

Széchenyi-tér 2. szám.

Rimanóczy palotával szemben.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban

Dusafalva községben
mintegy 300 kis hold

legelő

bérbeadó.

Értekez-
hetni: a

Polgári Takarékpénztár r. t.-nál
Nagyváradon. Telefon 11-55. sz.

KÉP- keretezések

Mahagoni, palisander,
tölgy, dió, stb. szinek-
ben, olcsó árban ké-
szíttetnek **Szent Já-
nos-utca 46.** a gyógy-
:: szertár mellett. ::

A jó bornak nem kell czéger

mondják még ma is a régi öregek! Hogy
mennyre igazok van, eléggé bizonyítja

Kecskeméti István

is, a reklámra nem szorult ujonnan beren-
deztet étterme

Nagyvárad, Teleky-u. 4. szám.

Nyitva éjjel-nappal. Kitűnő saját termé-
sű borai, **előzékeny kiszolgálás**, szo-
lid polgári árak. **Abonnesek** naponta
felvételnek.

FIGYELEM!!!

Vajnovszky Ferencz

uri- és női cipész-üzlete,
Nagyvárad, Szaniszló-utca 55. szám.

Mérték utáni rendeléseket és javításokat
olcsón, gyorsan és pontosan készít.

Lovagló, disz és strapa csizmák

minden kivitelben. Vidéki rendelésnél
elegendő egy használt cipő beküldése.

Meghívásra azonnal megjelenek.

PAPI RUHÁK.

Tisztelettel értesitem a nagyságos és főtisz-
telendő papságot és a n. é. közönséget, hogy
papi és civil ruha tökéletességét
áttanulmányoztam Budapesten, hogy a nagy-
ságos és főtisztelendő papságnak kényelme legyen
nálam beszerezni a szükségletét. Vidéki meg-
rendelőnek elég egy minta reverenda beküldés,
esetleg hívásra személyesen kiutazom.
Alkalemra bármilyen szalon ruha kölcsön
kapható.

Alázatos tisztelettel
VAJNOVSZKY KÁROLY
papi- és polgári szabó.
Szent János-utca 32. (Saját ház.)

ALAPITTATOTT 1898-BAN.

Kálvaria-utcán egy üres telek eladó.

Szuperfoszfát Műtrágya

Telefon
969. sz.

kapható 50 kilós zsákokban, szőlőföldek,
kaszálók és mindennemű veteményeknek
földjavítására. 150—200 kilóval 80—100
korona értékű a terménytöbblet.

Kondor Dezső

cement, cementcső és fedéllemez üzlet.
Nagyvárad, Nagypiacz-tér 1. sz.

Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság

Nagyvárad, Kossuth Lajos-utca 6-ik szám.

Részvénytőke 4.000.000 korona
Tartalékok 915.000 korona

Elfogad **betéteket** könyvecskékre, folyó (cheque) szám-
lára és azokat a mindenkori pénzügyviszonyoknak megfelelő
legmagasabb kamatláb mellett (naptól-napig) gyümölcsözteti.

Leszámítol **váltókat.**

Előlegeket nyújt **értékpapírokra.**

Építkezési és jelzálogkölcsönöket engedélyez.

Törlesztéses-jelzálogkölcsönöket nyújt 10—50 évi időtar-
tamra a legelőnyösebb feltételek mellett.

Vesz és elad tőzsdén jegyzett értékpapírokat, beváltja a ki-
sorsolt címleteket és szelvényeket díjmentesen.

Foglalkozik továbbá a bankszakma összes ágaival.